

ROMUDEEN

Baade píngi né durunkérime 1:1-3:20
 Lán Luda è tó yā bɔ́nyo nna nà 3:21-4:25
 Kuuna gbẽ dufunç ũ Kirisi guu 5:1-8:39
 Yā kè Lудаа e wεtεe Isarailinç musu 9:1-11:36
 Yesudeenç yākēna 12:1-15:13
 Pɔlu ikpammana 15:14-16:27

Pɔlu ikpana Romudeenç

¹ Mamɔma Pɔlu, Kirisi Yesu zòbleri, Luda ma sisi à ma diε a zìri ũ, baaru nnaa

² kè à gīlaké à à lé gbè a annabinçne aɔ̄o kè à yān kpàri ũ.

³⁻⁴ À Né Yesu Kirisi wa Dii yān baaru nnaa pì ũ. À gbénteekeε guu à bò Dauda borii guumε. À ludaninikeε guu à feεna gaan òdɔawe kɔ̄n gbāaaō kè Luda Nén à ũ.

⁵ Kirisi ma gba zé màgɔ̄ de a zìri ũ bori píngine, lε aɔ̄ e wà à náane ke aɔ̄ gɔ̄ à yāmarinç ũ le à tó bɔ̄.

⁶ Á kú gbè kè Yesu Kirisi ní sísi à ní séno té se.

⁷ Ma takada kékii kékare, a Romudee kè Lудаа yeazi à a sisi a gɔ̄ à gbénç ũ píngi. Luda wa De kɔ̄n Dii Yesu Kirisio gbékεe keare à a gba aafia.

⁸ Kákku gĩ ma Luda sáabu kè Yesu Kirisi gãzĩ a píngi yā musu, kè a ludanaanekēna dà andunala píngi yānzi.

⁹ Tó mée adua kεe gurç píngi, a yā è sãmaguro. Ludan ma sèedadee ũ. Apin mée dɔɔzi kɔ̄n nòséo do mée à Né yā baaru kpaa.

10 Meeègɔ wéε kεa à zé kekεmε lán à yezi nà, le mà e mà mó a gwa sa.

11 Ma wéεsialena nii e ma dεe maamaa, le mà e mà Luda Nini gba ke daagu a kāsāpεεna yānzi,

12 le a ludanaanekεna kɔn ma pόo e à wa baade gba sw̄ɛ.

13 Ma gbεnɔ, má yezi àgɔ dɔ kε meègɔ gurɔ diεε gεn baaagɔ mà mó a gwa, le mà a zii gbè e a té lán má è bori pāndenɔ té nà, mōde ai tia mέε zé ero.

14 Girikiyāmarinɔ kɔn Girikiyāmarisaideenɔ ní píngi, dɔrīnɔ kɔn dɔrisaideenɔ ní píngi, ní yā gɔ ma yā ū.

15 Beee yānzi ma mè wā mà baaru nnaa pì kpá a Romudeenɔnε se.

16 Mεε wí dε kɔn baaru nnaa pì yāoro, àmbe gbāaa kε Luda è gbε kε aɔ̄e à náane kεenɔ mì sío ū, atēnsa Yudanɔ, ní gbεra bori pāndenɔ.

17 Baaru nnaa pì è owe lán Luda è tó yā bɔ́nyo nna nà. À dε ludanaanekεna yā ū adome, lán wà kε Luda yān nà wà bε: Gbε kε Ludaa tò yā bɔ nna à náane kε èe kεe yānzi égɔ kuu.

Gbεnteenɔ né taarideenɔmε Luda kiia

18 Zaa musu Luda è a pɔfε pita gbεntee kε ní zaakεna è zé zɔ yāpuraanεnɔa ní pākpazina kɔn ní zaakεnao yānzi.

19 Yā kε weé fɔ wà dɔ Luda yā musu utenańnero, Luda bé à yā pì bɔ́nε gupuraaa.

20 Zaa gurɔ kε à anduna kàε, à gbāaa kε è yāaro kɔn à ludakεε kε wè e kɔn wéεoroo bɔ gupuraaa à zii nɔ guu wásawasa. Beee yānzi gbεnteenɔ agbaakpana v̄iro.

21 A᷇᷇ Luda d᷇᷇, m᷇᷇de a᷇᷇ b᷇᷇e líne a z᷇᷇a w᷇᷇ à s᷇᷇abu kpáro. N᷇᷇ laasuun᷇᷇ k᷇᷇ p᷇᷇, ben a᷇᷇ g᷇᷇ gusiaan n᷇᷇ misai yānzi.

22 A᷇᷇ n᷇᷇ z᷇᷇nda d᷇᷇ ᷇᷇nd᷇᷇rin᷇᷇ ū, ben a᷇᷇ g᷇᷇ misaideen᷇᷇ ū.

23 A᷇᷇ d᷇᷇nzi ke gb᷇᷇ntee k᷇᷇ a᷇᷇ gaan᷇᷇ k᷇᷇n b᷇᷇an᷇᷇ k᷇᷇n n᷇᷇b᷇᷇n᷇᷇ k᷇᷇n p᷇᷇taa'onkusean᷇᷇ takane Luda k᷇᷇ è garoo g᷇᷇e ū.

24 Ambe à tò Luda n᷇᷇ kpá gb᷇᷇sikēnazi, l᷇᷇ a᷇᷇ w᷇᷇saiyā ke k᷇᷇o, lán a᷇᷇ à ni d᷇᷇ n᷇᷇sé guu nà.

25 A᷇᷇ Luda yāpuradee lendee kpà k᷇᷇n egeeō. A᷇᷇ d᷇᷇nzi ke Luda p᷇᷇kenan᷇᷇n e w᷇᷇ d᷇᷇nzi Luda k᷇᷇ p᷇᷇ pingi k᷇᷇ g᷇᷇e ū. Aubarikadeen à ū gur᷇᷇ pingi! Aami.

26 Beee yānzi Luda n᷇᷇ kpá w᷇᷇saiyā nidēnaa. Baa n᷇᷇ngebēn᷇᷇ yā k᷇᷇ w᷇᷇ ke k᷇᷇n n᷇᷇ngebēn᷇᷇o tò, a᷇᷇ à lugakōzi. Gōgbē k᷇᷇n gōgbēo è w᷇᷇saiyā ke k᷇᷇o a᷇᷇ à gbē e n᷇᷇zindaa n᷇᷇sāsāna lén.

27 Lemē se gōgbēn᷇᷇ yā k᷇᷇ w᷇᷇ ke k᷇᷇n n᷇᷇ngebēn᷇᷇o tò, a᷇᷇ à lugakōzi. Gōgbē k᷇᷇n gōgbēo è w᷇᷇saiyā ke k᷇᷇o a᷇᷇ à gbē e n᷇᷇zindaa n᷇᷇sāsāna lén.

28 Zaake a᷇᷇e we w᷇᷇ zè k᷇᷇n Luda d᷇᷇naoro, ben à n᷇᷇laasuu k᷇᷇ lekpēe, l᷇᷇ a᷇᷇ yā k᷇᷇ d᷇᷇ w᷇᷇ keroon᷇᷇ ke.

29 Yā zaa pingi pēkōremíma: N᷇᷇sé pāsī, wēekaka, kēna kō ū, n᷇᷇seḡaaan᷇᷇, gbēdena, swēe, gbēblena k᷇᷇n mōnafikikēnao. Kōmōtdeen᷇᷇n n᷇᷇ ū,

30 gbēyakarino, Luda ibēen᷇᷇, gbē takiikērino, yōkōdeen᷇᷇, ūdārino, zaa laasuulerino, de k᷇᷇n dao yāmarisaideen᷇᷇,

31 misaideen᷇᷇, nāanesaideen᷇᷇, gbēyākērisaideen᷇᷇, sōsobisaideen᷇᷇.

32 A᷇᷇ d᷇᷇ k᷇᷇ Ludaa d᷇᷇ k᷇᷇ yā beeetaka kērino kà w᷇᷇ n᷇᷇ d᷇᷇de, m᷇᷇de a᷇᷇ ze k᷇᷇n à kenan᷇᷇ adoro, a᷇᷇ té kā à kērino mmē dō.

2

Luda é yākpae kε a zéa

¹ Beeee yānzi mmɔn kε neè gbē pānde taari ee, n̄ agbaa vĩ n̄ kpáro. Tó n̄ gbē pānde taari è, n̄ n̄ zīnda dà yāmme, zaake n̄ gbētaari'eri neè kε le se dɔ.

² Wá dɔ kε Luda yākpae kēna kōn yā beeekē taka kērinco kuu a zéame.

³ Mmɔn kε neè yā beeekē taka kērinco taari e, ben neè kε le se, née daa n̄ bɔ Luda yākpae kēnan yó?

⁴ Ke née dɔkēe kōn Luda nnakennena bítao kōn à mēnāo kōn à sūuome? N̄ dɔ kε Luda e à nnāa kēenne le n̄ n̄ n̄sē lie yānzinloo?

⁵ N̄ swāgbāaa kε, née n̄sē liero, née pɔfē kaakɔanzi ai Luda pɔfēpitammagurco zī, tó Luda yākpae kēna kōn gbēno a zéa bɔ gupuraaa.

⁶ Eé fia bo baadenē a yākenaa.

⁷ Gbē kε aɔjē gakui kōn bēeo kōn mēvāsaio wētēe bensō aɔjē à maaa kē kōn mēnaonco é wēndi kε è yāaroo e.

⁸ Gbē kε n̄ zīnda pɔyeziyā e dɔjñne ae aɔ ḡi yāpuraazi aɔjē té à zaaazinco sɔ, Luda é pɔfē kōn pētēo pitam̄ma.

⁹ Wēetāmma kōn wāwāao é zaakeri píngi le, atēnsa Yudanco, n̄ gbēra borī pāndenco.

¹⁰ Luda é maakeri píngi gba gakui kōn bēeo kōn aafiao, atēnsa Yudanco, n̄ gbēra borī pāndenco.

¹¹ Zaake Luda è gbēke wēe gwaro.

¹² Gbē kε durun kε Musa doka dɔsai é kaate le doka pì sai. Gbē kε durun kε nana doka pì ɔzī sɔ, Luda é yākpae keo doka pì musumē.

¹³ Èe kε gbē kε èe doka maa kōn swāo bē à maa Luda kiiaro. Gbē kε èe zī kεea bē eé bɔ maa.

14 Tó borii kè a᷄ Musa doka d᷄roonɔ yā kè k᷄ s᷄o kè k᷄n n̄ z᷄ndao, a᷄ doka v᷄ n̄ z᷄ndaame.

15 A᷄e ḥd᷄cawé kè yā kè k᷄ doka p᷄ guu k᷄ n̄ n᷄semme. A᷄ laasuu e yāpura kpaaa d᷄, zaake a᷄ laasuu m᷄n doro, à keno è n̄ da yān, à keno è n̄ bɔn.

16 Leme yākpaekegurɔ z᷄ Luda é yākpae ke k᷄n gbēnteenɔ yā kè utena a᷄ n᷄sen musu Kirisi Yesu gāzī, lán baaru nnaa kè mée kpaa ò nà.

Yudanɔ n̄ dokadarisaideenɔmε

17 N Yuda ina, n ze k᷄n n Yudakεeo, n̄ Musa doka nāane v᷄, n̄ee y᷄k᷄ kee Luda.

18 N̄ Luda pɔyezi d᷄ k᷄n yā kè zé v᷄o, kè wà doka p᷄ dàdanne yānzi.

19 N̄ee daa n̄ de v᷄lanɔ wéedee ũ, gbε kè a᷄ k᷄ gusiaa guunɔ fitia ũ,

20 wéesiadeenɔ yādanneri ũ, gbε dufunɔ aufaa ũ. N̄ee daa Luda dokan d᷄na k᷄n yāpuraao mì ũ.

21 Mmɔn kè neè yā da gbε pāndenɔne, bɔyānzi neè da n z᷄ndaneziroo? N bè wàton kpāi oro, mpi neè o s᷄?

22 Neè be wàton zina kero, neè zina ke s᷄? Neè kya ká tāanɔn, neè n̄ kpé p᷄nɔ kpāi o s᷄?

23 Neè y᷄k᷄ ke Luda doka musu, ben n doka p᷄ danasai è Luda tó yaka.

24 Zaake a yānzin borí pāndenɔ ègɔ Luda tó zaaa siizi lán wà kè à yān nà.

25 Tó n̄ Luda doka kūna, ben bἀngukεna àre v᷄nnε. Tó neè à yā da s᷄ro, n̄ sáa k᷄n gefɔodeenɔmε.

26 Tó gefɔodee Luda dokanɔ kūna, Luda é gefɔodee p᷄ gwa sáa k᷄n gbε kè bἀngu kèoroo?

²⁷ Baa tó n̄ doka takada pì kūna bensō n̄ bāngu k̄e, tó n̄é doka pì daro, bānguk̄erisaidee k̄e kūna é tó yã danla.

²⁸ Kuuna Yuda ū yāpuraa n̄é m̄ebaayānlo, l̄em̄e bānguk̄ena yāpuraa n̄é m̄ebaayānlo se.

²⁹ Kuuna Yuda ū yāpuraa n̄é n̄òsguueyām̄e, l̄em̄e d̄o bānguk̄ena yāpuraa n̄é n̄òseguyām̄e se. Luda Nini z̄im̄e, èe k̄e doka takada yānlo. Luda bé è gb̄e beee taka sáabu kpá, èe k̄e gb̄enteenlo.

3

¹ Kaarana kpareen Yudak̄ee v̄ii? Àre kpareen bānguk̄ena v̄ii?

² À kaarana v̄i bíta yã píngi guu. Káaku ḡia Luda a yã nàníne n̄ ɔz̄im̄e.

³ K̄e a᷑ gb̄eken̄ náane v̄iro, bón beee v̄ii? A᷑ kuuna náane sai é Luda náane gborosó?

⁴ Auo! Lenlo! À tó Luda ḡo yāpuraa v̄i, baa k̄e gb̄e píngi n̄é eḡedeem̄e, lán wà k̄e Luda yān nà wà b̄e: Tó n yã ò, n yã éḡo zé v̄i, tó n yākpaε k̄eñyo, n yã é ble.

⁵ Tó wa zaakee è Luda maakee b̄o gupuraaa, bó yān wé oo? Wé be Ludaa maaro k̄e è p̄of̄e pitawa yānzin yó? M̄éé oo lán gb̄entee ona bàme.

⁶ Auo! Lenlo! Tó Luda yāze v̄iro, à k̄e dia eé f̄ò à yākpaε k̄e k̄oñ andunao?

⁷ Gb̄eke é be, tó a eḡedek̄ee e Luda náane kaara bensō èe à tó b̄o, bóyānzin eé yã daala lán drunk̄eri bàzi?

⁸ Tó n̄ ò le n̄é bee wà yã zaaa k̄e, yã maaa é b̄on. Gb̄eken̄ ma t̄o zaaa s̄i wà b̄e len m̄eè o le. Luda yādanlana k̄o siñyo.

Gbẽkee maaro

⁹ Tɔ! Wa Yudanɔ wá sǎ̄n yó? Lenlo fá! Zaake ma Yudanɔ kɔ̄n bori pāndensɔ bɔ̄bɔ n̄ dà̄n n̄ píngi kò, aɔ̄ píngi né durun z̄ññome.

¹⁰ Wà k̄e Luda yān wà b̄e:
Gbẽkee maaro, baa mèn do.

¹¹ Làakaride kee kuuro, Luda kii w̄eteri kee kuuro.

¹² Aɔ̄ sāsā n̄ píngi aɔ̄ ḡd̄r̄ sai,
yāmaakeri kee kuuro, baa mèn do.

¹³ Aɔ̄ k̄oto d̄e lán mira w̄ena bàme,
aɔ̄è lénnaa kásáñne,
aɔ̄ légb̄e né pitigoo seweem̄e,

¹⁴ yā ū k̄on gbẽkanao n̄ lé p̄a.

¹⁵ Aɔ̄ wāa k̄on gbēdenao,

¹⁶ aɔ̄è kisia k̄on posiaao kpáñzi,

¹⁷ aɔ̄ aafia zé d̄dro,

¹⁸ aɔ̄ w̄ee èḡ Luda wí v̄iro.

¹⁹ Wá d̄k̄e Luda doka píngi d̄e gb̄e k̄e aɔ̄ na doka p̄i ɔz̄ññ p̄ó ûme, le gb̄e píngi lé ḡo nak̄ana, anduna gb̄e píngi ḡo taaridee û Luda kiia.

²⁰ Zaake gb̄eke é b̄o maa Luda kiia doka p̄i kūna yānziro. Luda doka bé è tó wà durun d̄s̄.

Dian Luda è tó yā bɔ̄nyo nna nà

²¹ Dian Luda è tó yā bɔ̄nyo nna nà b̄ò gupuraa sa, lán à yā k̄ena Musa doka k̄on annabino takadano guu nà. Èe k̄e à doka kūna yānlo.

²² Luda è tó yā bɔ̄nyo nna Yesu Kirisi náanekeña yānzime. Gb̄e k̄e èe à náane k̄ee píngi póm̄e. Gb̄ekee bɔ̄na adoro,

²³ zaake baade píngi durun k̄e, aɔ̄ k̄esā Luda gakuizi.

24 Luda è tó yã bɔ́nyo nna gbaa ū a gbẽkε yānzi Kirisi Yesu kè à n̄ bó gãz̄i.

25 Āpin Ludaa kpà durun agbaakpabs ū gbẽ kè aɔ̄e à aru náane keenone, le à ɔd̄a baade píngine kè eè yã ke a zéame. À m̄ena yã, èe durun ziin̄o yã d̄aro,

26 ben à ɔd̄ańne tia kè eè yã ke a zéa. Dian Luda è yã ke a zéa nàn gwe, bensõ è tó yã bɔ kɔ̄n Yesu náanek̄erino nna.

27 Gbẽnteen̄o é fɔ̄ wà ũa dã dɔ̄? Beee é sí kero. Bóyānzii? Zaake à de zik̄ena dokaa yã ūro, ludanaanek̄ena yām̄e.

28 Zaake má è yã è bɔ gb̄eo nna Yesu náanek̄ena yānzime, zik̄ena dokaa baasi.

29 Luda né Yudan̄o Ludame ñt̄eeó? Bori pānden̄o Ludan seroo? Eè, bori pānden̄o Ludame d̄o.

30 Zaake Luda mèn dome. Eé tó yã bɔ kɔ̄n gbẽ kè bàngu kèo nna a náane kè èe kee yānzime, bensõ eé tó yã bɔ kɔ̄n gefɔ̄deeo nna a náane dɔ̄nk̄ò pì musu.

31 Wée doka daa póke ūro ludanaanek̄ena yānzin yó? Lenlo, wée gbääa kpaaame.

4

Ya bɔ́na Ibraīo nna ludanaanek̄ena yānzi

1 Wa Yudan̄o, wé be diamε wa dez̄i káaku Ibraī yã musuu?

2 Tó Ludaa tò yã bɔ̄o nna yã kè à kè yānzi, le à ũadãyã è, m̄ode èe fɔ̄ à dã Luda aez̄iro.

3 Dian wà ò nà Luda yān? Wà bè Ibraī Luda náane kè, ben Ludaa tò yã bɔ̄o nna a náane kè à kè yānzi.

4 Fñabona zñkerinë né gbëkëkennënanlo, à asaiapomë.

5 Baa tó gbë e yãke kero, tó èe Luda kë è tó yã bɔ kõn taarideenɔ nna náane këe, Luda é tó yã bɔo nna a náane kë èe këe yãnzi.

6 Dauda gbë kë Ludaa tò yã bɔo nna yâkekësai aubarika'ena yã ò à bë:

7 Aubarikadeenɔn gbë kë Luda pó kù ní taarinɔla à ní durunno këmmano ũ.

8 Aubarikadeen gbë kë Dii é à durun yã daroo ũ.

9 Aubarika beeé né gbë kë bångu kë pómë adoó, ke gefçode pómë dɔ? Wà bë Ludaa tò yã bɔ kõn Ibraïo nna, kë à à náane kë yãnzi.

10 Ibraï de diame gurɔ kë Ludaa tò yã bɔo nnaa? À bångukënaá ke gefçodeemë? Èe bångu kero, gefçodeemë.

11 Ben à bångu kë sèeda ũ kë Ludaa tò yã bɔo nna à gefçodekëgurɔ yãnzi. Len à de gefçodee kë Ludaa tò yã bɔnyo nnaanɔ dezi ũ le ní píngi ní ludanaanekëna yãnzi.

12 À de gbë kë aɔ bångu kènɔ dezi ũmë dɔ. Èe ke aɔ bångukëna yãnzinlo, kë aɔ té wa dezi Ibraï kësëgbëzi yãnzime kë à Luda náane kë a gefçodekëgurɔ.

Dian Ibraï Luda náane kë nà

13 Luda lé gbë Ibraïnë kõn à boriinɔ à bë anduna é gɔ ní pɔ ũ. Èe ke à doka kũna yãnzinlo, kë Ludaa tò yã bɔo nna a náane kë à kë yãnzime.

14 Tó gbë kë aɔ doka kũnanɔ bé weé kí ble, ñndë ludanaanekëna àre vĩro bensɔ Luda légbëna kë famma,

15 zaake doka è mó kõn Luda pɔfẽomε. Guu kè doka kúnlo, taari ègõ kuuro.

16 Beee yānzi pó kè Luda a lé gbè ena né à náanekena yāmε, lε àgõ de à gbèke yā ũ. Légbēna pì sõ né Ibraī bori pìno pómε ní píngi, èe ke gbè kè aõ Musa doka kúna nítēenõnlo, kõn gbè kè aõøe Luda náane kee lán Ibraī bànochomε dɔ. Ibraī né wa píngi dezime.

17 À dε wa desi ũ Luda kiia, lán wà kè Luda yān nà. Luda bè a à dìe bori pariinõ desi ũ. Ibraī Luda kè è wèndi kpá gènɔa à tó pó kè kuu yāroonõ gõ kuu náane kè.

18 À Luda náane kè à wéε dò pó kè gbèke wéε dɔziroozi, ben à gõ bori pariinõ desi ũ lán Ludaa òne nà à bè, leme à boriinõ ègõ de le.

19 Ibraī kà lán wè basooroo taka bà. Baa tó à laasuu lè a gõgbékëbɔsaia kõn Sara né'issɔ tatanao, à ludanaanekena e busaro.

20 Èe seka ke lé kè Ludaa gbènεaro, èe gí Luda náane keziro, ben à gbää è a ludanaanekenaa à Luda tó bò,

21 zaake à dɔ kè à yā fεεna vĩro, Luda é fɔ à lé kè à gbè pì ke.

22 Beee yānzin Ludaa tò yā bò nnazi.

23 Wèe yā bɔnao nnaa pì kẽ à mèn doo yānziro,

24 wà kè wamɔwa kè Luda é tó yā bɔwao nnaanõ yānzime dɔ, wamɔwa kè wée Luda kè à wa Dii Yesu fεε bɔna gaan náane keenõ.

25 Luda à kpàm̄ma le à e à wa taarinõ kẽwe yānzime, ben à à fεε wèndio le yā e à bɔwao nna yānzi.

5*Kēna nna kñn Ludo*

¹ Lán Ludaan tò yã bòwao nna nà à náane kè wée kεe yānzi, wá nnao sa wa Dii Yesu Kirisi gāzī.

² À náanekēna guu wa zé è à gāzī wa gē Luda gbēkēe kè wá kúo pì guu, ben wée pōnnaa kεe kōn Luda gakui kè wá wée dōzio.

³ Èe ke beee adoro, wée pōnnaa kεe kōn wa nawēakenao dō, zaake wá dō kè nawēa è mó kōn menao,

⁴ mēna è mó kōn dà maaaao, dà maaa è mó kōn tāmaao,

⁵ tāmaa sō è wa néro, zaake Luda a yenzi dà wa nōsen a Ninii kè à wa gbaa gāzī.

⁶ Wa gbāasai guu Kirisi gā wamōwa zaakerino gēe ū gurō kè Ludaan dīea.

⁷ Gana gbē maaa gēe ū aagaro. Ke gbēke é we à ga gbē maaa gēe ū gwēe,

⁸ ben Ludaan bōdōawe dian á yewazi nà, zaake wa durundekē guun Kirisi gā wa gēe ū.

⁹ Lán yã bòwao nna nà sa à aru yānzi, wa wa sina Luda pōfēa à gāzī yã o dō?

¹⁰ Yã wá ū kōn Ludaomē, ben wa kēo nna à Né gana yānzi. Lán wa ke Ludo nna nà sa, wa wa mīsina à kuuna wēndio yānzi yã o dō?

¹¹ Èe ke kēkiimē adoro, wée pōnnaa kεe kōn Ludo dō wa Dii Yesu Kirisi kè tò wa kēo nnaa gāzī.

Kirisi yālēkōzina kñn Adamuo

¹² Gbē mēn doo yānzin durun gē anduna guu, ben durun gaa ì. Lemē dō gaa kú baade píngia, kē baade píngi durun kè yānzi.

13 Durun kú anduna guu lε Musa doka kpé à mó. Gurɔɔ kè doka kuuro, Lудaa e durun yã daro,

14 mɔde səna zaa Adamua ai à gàa pέ Musaa ga kí blè baade píngia, baa gbẽ kè aɔɔe durun kε lán Adamu sásāna bároonɔ. Adamu né gbẽ kè eé mó takame.

15 Mɔde ludangbaa é sí lékɔzi kɔn Adamu taari-orɔ, zaake lán gbẽnɔ gá nà pari Adamu ado sásāna yānzi, Luda gbẽkε kɔn à gbaao kε kà gbẽnɔa pari Yesu Kirisi ado gbẽkε yānzi dε beeela.

16 Ludangbaa é sí lékɔzi kɔn gbẽ mèn do durun píoro. Taari mèn doo pì bé à mò kɔn yákpaekεnɔ, ben yã vɛe gbẽnteenɔa. Taarinɔ mò kɔn ludangbaao, ben yã bò kɔn gbẽnɔ nna.

17 Lán Adamu ado taari bé à tò gaa mò à kí blè nà, Yesu Kirisi ado yã kè à mòo bíta dε beeela. Beee yānzi gbẽ kè Luda gbẽkε kèníne, kè à tò yã bònyo nna gbaa ūunɔ é kí ble wèndi kè è yāaroo guu.

18 Beee yānzi lán taari mèn doo pì tò yã vɛe borí píngia nà, lémε dɔ maakena mèn doo pì è tó borí píngi bɔ maa le aɔ wèndi kè è yāaroo e.

19 Lán gbẽ mèn do swägbääa bé à tò gbẽnɔ gɔ du-rundeenɔ ū parií nà, lémε dɔ gbẽ mèn do yāmana é tó gbẽnɔ bɔ maa pari le.

20 Doka mò le taari e àgɔ kaara yānzime, mɔde kè durun kàara, Luda gbẽkε kàara dε beeela.

21 Lán durun kíblena mò kɔn gaaø nà, lén dɔ Luda gbẽkε kíblena è tó wà bɔ maa le, wà wèndi kè è yāaroo e wa Dii Yesu Kirisi gãzī.

6

Kuuna Kirisi guu

¹ Wé be diamε? Wé gí wàgō durun kεe le Luda gbēkεe e àgō kaaran yó?

² Auo! Lenlo! Wamowa kè wá de gènɔ ū durun yā musu, à kè dia wégō kpεe wàgō durun kεe dɔɔ?

³ Wamowa kè wa batisi kè Kirisi Yesu pó ūnɔ, á dɔ kè wá kúo à gaa guuroo?

⁴ Wa gao batisikεna guu, wà wa vñio le wàgō kú kɔn wèndi dufuo, lán Kirisi fεe gaan kɔn a De gbāa gakuio à kuu nà.

⁵ Lán wa gɔ mè dɔnkɔ ū à gaa guu nà, len wé gɔ le à fεena guu se.

⁶ Wá dɔ kè wa dà zii gào lía, le wa mè durundee kaate wàton zò ble durunne dɔro,

⁷ zaakε gbē kè gà bò durun yāmme.

⁸ Lán wa ga kɔn Kirisio nà, wá à náane vñ kè wégō kuuo dɔ.

⁹ Wá dɔ lán Kirisi fεe gaan nà, eé ga dɔro, gaa gbāa vñ dɔro.

¹⁰ Zaakε gana kè à gà, à gà durun yā musu gèn domε, kuuna kè à kuu tia sɔ, à kuu Luda pó ūmε.

¹¹ Len apinɔ se, à a zīnda die gènɔ ū durun yā musu le, égō kuu Luda pó ū Kirisi Yesu guu.

¹² Beee yānzi àton tó durun kí ble a mè kè eé gaaa a dà zaaa dɔare ae dɔro.

¹³ Àton a mègu ke kpá durun-a yāzaakεbɔ ūro. À a zīnda kpá Luda gbē kè aɔ fεe gaan wà kuunɔ ū, à a mèguunɔ kpáa yāmaakεbɔnɔ ū.

¹⁴ Àton tó durun gɔ gbāa vñawa dɔro, zaakε á na doka ɔzīro, sé Luda gbēkεe.

¹⁵ Dian gwee? Lán wá kú doka ɔzĩ dɔro nà, sé Luda gbẽkεε ɔzĩ, wégõ kpεε wàgõ durun kεen y᷑? Auo! Lenlo!

¹⁶ Á d᷑ kè tó a a zĩnda kpà gbẽa ée mì siεεnε, á d᷑ adee zì ūnloo? Tó durunn a a zĩnda kpàa, é game. Tó a mì siε Ludane s᷑, é bɔ maa.

¹⁷ Wa sáabu kè kɔn Ludao, zaake durun zònɔn a ũ y᷑, ben a mì siε y᷑ kè wà dàare zéazeane kɔn nòsεo do.

¹⁸ A bɔ durun yān a g᷑ maakεna zònɔ ũ.

¹⁹ Mέε y᷑ pì oo lán gbẽntee y᷑'ona bà a gbãasai yānzime. Lán a a mèguunɔ kpà y᷑ pāpākεna kɔn y᷑ zaaa zònɔ ũ a y᷑ zaaa kè nà, len tia dɔ à a mèguunɔ kpà maakεna zònɔ ũ le a kuuna g᷑ adona.

²⁰ Kè á d᷑ durun zònɔ ũ y᷑, a bà kú kɔn maakεnaoro.

²¹ Àre kpareen á è y᷑ kè á kè y᷑ kè à kεare wíyā ũ tiaanɔ musuu? Y᷑ pìnɔ mìdεna né gaame.

²² Tia sa lán a bɔ durun yān nà ée dɔ Ludazi, a àren kuuna adona ũ, à mìdεna s᷑ né wèndi kè è yāaroomε.

²³ Durun asaia né gaame, mòde gbaa kè Luda a dàwe wa Dii Kirisi Yesu guun wèndi kè è yāaroo ũ.

7

Wá kú Musa doka ɔzĩ dɔro

¹ Ma gbẽnɔ, mέε y᷑ ooare lán gbẽ kè a᷑ Musa doka dɔnɔnɔ bà. Á d᷑ kè doka iko vĩ gbẽa gurɔɔ kè à kú wèndionloo?

² Len doka pì nɔzāree yì a zāa le gurɔɔ kè à kú wèndio. Tó à zā gá, ben doka pì è à gbarε.

³ Gurco kè à zā kuu, tó à gò gō pānde pó ū, weé bene zinakerime. Tó à zā gāme sō, doka pì à gbàren gwe. Tó à gò gō pānde pó ū sa, beeee né zina yāme dōro.

⁴ Len apino se ma gbēnō, a ga doka musu Kirisi mè gāzī, ben a gō gbē kè fēe bōna gaan pì pó ū, le wà e wà kaarana e Luda pó ū.

⁵ Kè wa dà dōwe ae yā, doka bé à tò durun nii wa dē wa mè guu, ben wa kaarana è ga pó ū.

⁶ Tia sō wa ga pō kè wa kū zò ūu pì yā musu, wa bō dokan, ben wée dō Ludazi à Ninii zé dufu guu, èe kē doka takada zé ziinlo.

Doka kōn durun-o

⁷ Wé be diamē? Luda doka né durunn yó? Lenlo fá! Doka pì bé à tò ma durun dō. Tó doka e be wàton pó ni dēroro, le má dō dian pónidēna ègō dē nàro.

⁸ Durun zekii è Luda yādiēna pì gāzī, ben à tò pó píngi nii ma dē. Zaake kè má doka dōro, durun dēmē yāke ūro.

⁹ Má kuu yā doka sai, mōde kè ma yādiēna pì mà, durun vù iin,

¹⁰ ben ma ga. Yādiēna kè dē à wèndi kpámaa pì mòmē kōn gaao.

¹¹ Durun zekii è yādiēna pì gāzī, ben à kēkē à ma dē yā pì gāzī.

¹² Leme doka pì kuuna adona, bensō Luda yādiēna pì kuuna adona, à zé vī bensō à maa.

¹³ Yā maaa bé à tò ma gaó? Lenlo fá! Le durun e à bō gupuraaa, à gaa ìmē yā maaa gāzī, le wà durun dō durun ū yādiēna pì gāzī.

Zìkana kōn durun-o

¹⁴ Wá d᷇ k᷇ doka p᷇ b᷇ Luda kiiam᷇. Mapi s᷇, dàdeen ma ū, má na durun ɔz᷇.

¹⁵ Mɛèg᷇ y᷇ k᷇ m᷇éé kεε gbá d᷇ro, zaakε m᷇è y᷇ k᷇ má yezi mà kεe kero, y᷇ k᷇ má yezi mà keroon m᷇è kε.

¹⁶ Tó y᷇ k᷇ má k᷇ e k᷇ s᷇ k᷇n ma poyeziyāoro, ma we k᷇ doka p᷇ maa.

¹⁷ Èe kε mámbe m᷇éé kεero, durun k᷇ kú ma guum᷇.

¹⁸ Má d᷇ k᷇ y᷇ maaa kú ma guuro, ma dà maaro. Mɛèg᷇ yezi mà y᷇ maaa kε, m᷇de m᷇è f᷇ mà kero.

¹⁹ Y᷇ maaa k᷇ má yezi mà kε, m᷇è kero. Y᷇ zaaa k᷇ má yeziroon m᷇è kε.

²⁰ Tó y᷇ k᷇ má yeziroon m᷇éé kεe, èe kε mámbe m᷇éé kεero, durun k᷇ kú ma guum᷇.

²¹ Má è tó má yezi mà à maaa kε, à zaaa bé è d᷇mε aε.

²² Luda doka bé è kεmε nna ma sw᷇ guu,

²³ m᷇de má è iko pἀndee kú ma m᷇ guu, èg᷇ z᷇ kaa k᷇n iko k᷇ kú ma laasuu guuo, ben má na durun iko k᷇ kú ma m᷇ guu p᷇ ɔz᷇.

²⁴ Mam᷇ma w᷇ndade ina, dé bé eé ma sí ma m᷇ k᷇ ma kpa gaazi k᷇ ɔz᷇i?

²⁵ Ma sáabu k᷇ k᷇n Ludao! K᷇n wa Dii Yesu Kirisi gbāaao. Len má dε z᷇ ū Luda dokane ma laasuu guu lε, bens᷇ má dε z᷇ ū durun ikone ma dà guu.

8

Ziblena k᷇n Luda Nini gbāaao

¹ Y᷇ é v᷇e gb᷇ k᷇ a᷇o kú Kirisi Yesu guunɔa d᷇ro,

² zaakε kuuna Kirisi Yesu guu Luda Nini k᷇ è w᷇ndi kpármma gbāaa ma bɔ durun k᷇n gaaoo ikon.

³ Yã kè Musa doka e fɔ à kèro gbẽntee gbāasaikε yānzi, Ludaan kè. À a zīnda Né zì gbẽntee ū lán wamɔwa durundeenɔ bà durun kēnnena yānzi, ben à wí dà durun-a a Né mè pì gāzī,

⁴ le yã kè doka e wetee yāpuraa kewa, wamɔwa kè wa dà è dɔwe aε dɔro, sé Luda Nini.

⁵ Gbẽ kè aɔ dà è dɔñne aεnɔ è làakari dɔ n̄ dà yāa, gbẽ kè Luda Nini è dɔñne aεnɔ è làakari dɔ Luda Nini yāa.

⁶ Dà dɔnnena aε n̄ gaame. Luda Nini dɔnnena aε n̄ wɛndi kɔn aafiaome.

⁷ Dà dɔnnena aε n̄ ibetekpana kɔn Ludaome. Adee è mì siε Luda dokanero, eé fɔ sero.

⁸ Gbẽ kè aɔ dà è dɔñne aεnɔ yã è ká Ludanero.

⁹ Apino sɔ, a dà è dɔare aεro, sé Luda Nini, tó à kú a guu yāpura. Tó gbẽ Kirisi Ninii vĩ sɔro, à dε Kirisi pó ūro.

¹⁰ Tó Kirisi kú a guu, baa tó a mè gà durun yānzi, Luda Ninii dεare wɛndi ūmε, kè Ludaan tò yã bòao nna yānzi.

¹¹ Tó Luda kè Yesu fεe gaan Ninii kú a guu, Luda kè Kirisi pì fεe gaan é wɛndi kpá a mè kè gà pìa à Ninii kè kú a guu gāzī.

¹² Beee yānzi ma gbẽnɔ, tena wa dàzi n̄ tiasinlo, poyezime.

¹³ Tó á té a dàzi, é game. Tó a a yāzaakenanɔ mì dε kɔn Luda Nini gbāaa sɔ, égɔ kuu.

¹⁴ Gbẽ kè Luda Nini è dɔñne aεnɔ bé wà Luda nénɔ ū.

¹⁵ Zaake ninii kè è tó wà zò ble kɔn viàon á èro, Luda Nini kè tò a gɔ Luda nénɔ ūun á vĩ, ben weè wii lé Ludaan kɔn à gbāaa wà be: Baa, wa De.

¹⁶ Ninii pì è o wa niniine kè Luda nénɔn wa ū.

17 Lán à nénon wa ū nà, à túbiblerinon wa ū. Luda túbiblerinon wa ū, wé ble ledo kōn Kirisiomε. Tó wa nawēa kèo, wégō kúo à gakui guu.

Wéedɔna Luda gakuizi

18 Má è wé fɔ wà gurɔɔ kèkii nawēa lékɔzi kōn gakui kè Luda é bɔowe gupuraaaro.

19 Luda pókənanɔ́ píngi wéé dɔ à néno bɔna gupuraaazi yāana sai.

20 Zaake Ludaan tò a pókənanɔ́ gè pāpākεe guu píngi. Èe ke aɔ̄ pɔyezinlo, Luda bé à kè le, le n̄ wéedɔzina guu

21 anduna bɔ yakana kè èe zò bleenε guu, gbasa àgō a zǐnda vĩ Luda néno gakui guu.

22 Wá dɔ kè Luda pókənanɔ́ píngi e mboo kōn wāwāao lán né'i pó bà ai tia.

23 Èe ke beeeme adoro, wamɔwa kè wá Luda Nini vĩ kpégaau üunɔ, wée mboo kpäi se ai Luda gɔ gá wa mè lie à wa sí a néno ū.

24 Luda wa mì sì le wà wéé dɔ beezezi. Pó kè wà è kōn wéeo né wéedɔzina yān dɔro. Dé bé è wéé dɔ pó kè à gĩake à èzi?

25 Tó wa wéé dɔ pó kè wée eroozi sɔ, weègō dāa kōn menaome.

26 Lemε sɔ Luda Nini è dɔwalε wa gbāasai guu, zaake wá aduakena dɔ a zéaro, ben Luda Nini è kúε kewe Ludanε kōn mbona kè à yā gè onalaao.

27 Luda è nɔse guu e bensɔ à a Ninii laasuu dɔ, zaake Luda Nini è kúε ke Luda gbénɔne lán Ludaan yezi nàme.

28 Wá dɔ kè yā píngi è bɔ maa gbε kè aɔ̄ ye Ludazinɔne, gbε kè à n̄ sisi à n̄ sé lán èe wetee nàno.

29 Zaake Lудаа dìe zaa káaku kè gbë kè à gïake à n dõnɔ bɔkɔba kõn a Néo, lè àgɔ dë daudu ũ dãaro pariinɔ té.

30 Gbë kè à n díe zaa káaku pìnɔn à n sísi, ben à tò yã bò kõn gbë kè à n sísi pìnɔo nna, ben à tò gbë kè yã bòñyo nnaa pìnɔ gɔ gakui vĩ.

Yenzi kè Lудаа vĩwao Kirisi Yesu guu

31 Wé o diamɛ yã beeeno musuu? Lán Luda zèwao nà, dé bé eé fɔ à kpáwee?

32 Lán èe gí kõn a zînda Néoro nà à à kpà wa píngi yânzi, eé gí pó píngi naawe gbaa ũ sɔzi?

33 Dé bé eé gbë kè Luda n sénɔ káara kee? Luda bé è tò yã bòñyo nna.

34 Dé bé eé yã dawalaa? Kirisi Yesu gà, kè dë beeelaa à èara à fée à kú Luda oplaazi, èe kúe keeñewe.

35 Bó bé eé wa kë Kirisi yenzia? Nawëa ke ïadamma ke wéetâmma ke nɔaa ke takaasi ke kari ke fëedaa, aɔ ke é fɔ?

36 À këna Luda yân wà bë:
N yânzi wá kú gaa lézïzi zaa kongɔ ai uusie,
wè wa dié lán sãa kè weé n koto kpáno bà.

37 Yã beeeno guu píngi wá dë zìblerila gbë kè yewazi gãzï.

38 Zaake má dɔ sãnsãn kè gaa ke wèndi ke malaikans ke zînnɔ ke tia yã ke zia yã ke gbäadeenɔ

39 ke musu pónɔ ke tɔtɔ pónɔ ke Luda pókëna pãndenɔ, aɔ ke é fɔ à wa kë yenzi kè Lудаа vĩwaoaro wa Dii Kirisi Yesu guu.

¹ Mée yāpuraa oo Kirisi guumε, mée εgεε toro. Ma laasuu è wezi kōn Luda Ninio se.

² Ma posiaa kē bíta, ma nōse ègō yakana gurō píngi.

³ Mé fō mà wéε kē Ludaa à ma kē Kirisia, à láari kēma ma Isaraili daanō gēε ū.

⁴ Añmōnnōn Luda n̄ sé a néno ū, à a gakui òdōańne, à bà kúńyo, à a doka kpàŕma, à dōnzikēna dàńne, à lé gběńne.

⁵ Añ de Luda gbē káakunō boriinō ū, bensō a᷑ borii guun Kirisi kē de gbē píngilaa bōn gběńtee ū. Àmbe Luda kē de wàgō à sáabu kpaa gurō píngi ū. Aami.

⁶ Èe kē yā kē Ludaa ò lèe pānlo, zaakε Isaraili gbē píngin Isaraili yāpuraa ūro.

⁷ Èe kē Ibraī boriinō píngi bé Ibraī pì néno ū Luda kiiaro, zaakε Ludaa bè Ibraīnε, Isaaku boriinōn weégae beńne à boriinō ū.

⁸ Lemε èe kē né kē à n̄ í poyezionōn Luda néno ūro, né kē à n̄ í Luda légbēna musunōn borii pīnō ū.

⁹ Zaakε Luda lē gbē à bē: Mé εara mà mó zii mōndaa'i, Sara é né i gōgbē ū.

¹⁰⁻¹² Èe kē beee adoro. Luda è gbēnō sé lán èe weteε nāmε, èe kē a᷑ yākēna yānzinlo, kē à n̄ sisi yānzime. Lemε kē Rebekah sìkanō nò sì kōn wa dezi Isaakuo, ai àgō gá n̄ i, ai a᷑gō gá à maaa ke à zaaa kε, Luda bè Rebekane, à kē bō káaku égō né ū gbē zāane.

¹³ Lán wà kē Luda yān nà wà bē:
Má ye Yakubuzi,
Isau sō, ma gizi.

¹⁴ Wé be diamε? Yā zaaa kú Luda kiian yó? Lenlo fá!

- 15** Zaake à bè Musanε,
gbẽ kè á yezi à sùu keon é keo,
bensõ gbẽ kè á yezi à wẽnda dõnen é dõnε.
16 Beee yānzi Luda gbēnɔ̄ seña e bɔ̄ gbēnteenɔ̄
pɔyezi gāz̄iro ke aõ aĩakenan, à bò Luda sùu guumε.
17 Zaake Ludaa ò Fili'aunane a yān à bè: Ma n ka
kpatan le mà a gbāaa ḥdɔ̄a gbēnɔ̄ne n musumε, wà
ma tó kpá anduna guu píngi.
18 Lemε gbẽ kè à yezi à sùu keon è keo le, bensõ gbẽ
kè à yezi à à swã gbāgbān è gbāgbā.

Luda pɔfẽ kõn à sùuo

- 19** A gbẽke é ma la, bóyānzi Ludaa e gbēnɔ̄ taari
eezi dɔ̄? Dé bé eé fɔ̄ à gí Luda pɔyezizi?
20 N gbēntee ina, dén n ū gbasa ñ yā sí Ludalaa?
Oroo é a bòri la à be: Bóyānzi n ma bo lán kè bàzi?
- 21** Orobori zé vĩ à oro swāde kõn à swāsaio bo kõn
gù dõnkõ kè à tòtooroo?
- 22** Tó Ludaa yezi à a pɔfẽ ḥdɔ̄ańne le aõ a gbāaa dõ,
ben à mena bíta kè kõn gbẽ kè aõ de à pɔfẽ pitam̄ma
à n̄ kaatenɔ̄ sõ né!
- 23** Tó à beeee pì kè, le wamɔwa kè à sùu k̄ewaonɔ̄ a
gakui bíta dõ sõ né, wamɔwa kè à ḡlakε à wa kεke le
wà gε a gakui pì guuno!

24 Gbẽ kè Luda n̄ sisi à n̄ sé pìnɔ̄n wa ū. Èe kε
Yudanɔ̄me n̄t̄ero, kõn bori pãndenɔ̄ome se.

25 Lán Ludaa bè annabi Osea takadan nà
Borii kè aõ de ma gbēnɔ̄ ūroonɔ̄n mé beńne ma
gbēnɔ̄.

Borii kè má yeńziroonɔ̄n m̄éḡ yeńzi.

26 Gura kè Luda bèńne aõ de a gbēnɔ̄ ūro,
gwen weé n̄ sisi Luda Wèndide pì nénɔ̄.

27 Isaya wii lè Isarailinɔ̄ yā musu à bè:

Baa tó Isarailino pari
lán ísiale bùsu'ãatē bà,
aõ kpaaa ke gò bé eé bo.

²⁸ Zaake Dii é ya ke à ò ke anduna guu,
benso eé à mì de zena saime.

²⁹ Lán Isaya giake à be na:
Tó Dii Zikpedee e wa bori keno tó yaro,
le wa gò lán Sodmudeeno bà,
le wa ke lán Gomradeeno bà.

Isarailino gina Kirisi baaruzi

³⁰ Wé be diame saa? Bori pãndeno e wete Luda tó
ya bonyo nnaro, ben à tò à bònyo nna. À tò ya bònyo
nna a náane ke aõ ke yanzi.

³¹ Isarailino sõ e wete Luda tó ya bonyo nna
doka musu, ben èe bonyo nnaro.

³² Bóyanzii? Ke aõ yezi Luda tó ya bonyo nna ní
yakenaa yanzime, èe ke à náaneke na yanzinlo. Aõ
gèn sì gbè ke è ní pâea

³³ lán wa ke Luda yan na:
Ní gwa, mée gbè ke è tó wa gèn sì dié Zayon,
gbèsi ke è tó wa fuu.
Wí é gbè ke à à náane ke küro.

10

¹ Ma gbèno, ya ke má yezi ma swè guu mée a wée
kee Ludaan Isarailino mìsina ù.

² Mé fò mà ní séeda ke ke aõ aña ví kõn Luda yao,
mòde aõ wée kënaro.

³ Zaake aõ dò dian Luda è tó ya bonyo nna nàro,
ben aõègò wete ya bonyo nna kõn ní zînda gbâaa. Dian Luda è tó ya bonyo nna na, aõe síro.

⁴ Zaakε Kirisi Musa doka lé pàpa, lε yã bɔ kɔn gbε sãnda píngi kè à à náanε kèo nname.

Mìsina né gbε píngi pómε

⁵ Dian doka è tó yã bɔnyo nna nàn Musa ò a takadan à bè, gbε kè yã pì kè bé é wεndi e à guu.

⁶ Dian ludanaanekεna è tó yã bɔnyo nna nà kεna à yãn à bè:

Ñton o n nòsεn ñ be,
dé bé eé gá ludambε à Kirisi pitaro,
⁷ ke dé bé eé gá gèwāan à Kirisi bɔ gaanlo.

⁸ Yã kè à òn yè:

Yã pì kúnyo kñi,
à kú n lén kɔn n nòsεo.

Ludanaanekεna yã kè weè à waazi kεen yã pì ū.

⁹ Tó n ò kɔn léo gupuraaa kè Yesun Dii ũ bensɔ n sì n swεn kè Luda à bɔ gaan, eé n mì sí.

¹⁰ Zaakε yã pì sina n swεn bé è tó yã bɔnyo nna bensɔ yã pì ona kɔn n léo bé è n mì sí.

¹¹ À kεna Luda yãn wà bè, wí é gbε kè èe à náanε kεe kñi zikiro.

¹² Yudancɔ kɔn borí pāndenɔ e bɔ doodo kɔoro, zaakε aɔ píngi Dii dɔnkɔmε, è kaarana kε gbε kè aɔè à sísinɔnε n píngi.

¹³ Zaakε Dii sísirinɔ é bɔ n píngi.

¹⁴ Dian gbεnɔ é à sísí à náanekεna sai? Dian aɔé à náanε kε à yãmana sai? Dian aɔé à yã ma waazikeri sai?

¹⁵ Tó wèe waazikerinɔ zimmaro, dian aɔé waazi kεnɔne nà? À kεna Luda yãn wà bè: Baarunkparinɔ mɔna è kεnɔne nna fá!

¹⁶ Mɔde èe kε baade píngi bé à baaru nnaa pì siro. Ben Isaya bè: Dii, dé bé à wa yã sì?

¹⁷ Lemε ludanaanekεna è bɔ à yāmana kiiamε, yā pì sɔ̄ né Kirisi yāmε.

¹⁸ Ma bè yó! Aɔ̄e manloo? Aɔ̄o mà.
Aɔ̄ kòto dà andunala píngi,
aɔ̄ yā'ona gàa ai tɔ̄te lézekiia.

¹⁹ Ma bè yó! Isarailinɔ̄ e dɔ̄roó? Káaku gĩa Musa bè:

Mé tó aɔ̄ nòsεgɔ̄aanɔ̄ kpá kɔ̄n borii kè aɔ̄o dε ma gbɛ ūroonɔ̄o,

mé tó aɔ̄ pɔ̄ fε gbɛntee wéesiadeenɔ̄ yā musu.

²⁰ Ben Isaya Luda yā ò kɔ̄n kù gbāaaao à bè:
Gbɛ kè aɔ̄e ma kii wεtεroonɔ̄ bé wà ma e,
ma a zǐnda òdɔ̄a gbɛ kè aɔ̄e ma gbekaroonɔ̄ne.

²¹ Isarailinɔ̄ yā musu à bè:
Zaa kɔ̄ngɔ̄ ai uusie ma o dò
bori swāgbāadee kè aɔ̄ fɛmaonɔ̄ne.

11

Ludaa e Isarailinɔ̄ zǐnnaro

¹ Ma bè yó! Luda a zǐnda gbɛnɔ̄ zǐnnan yó? Lenlo fá! Mapi, Isarailin ma ũ. Ibraï boriin ma ũ Beyāmi borii guu.

² Ludaa e a gbɛ kè à gĩake à n̄ dɔ̄nɔ̄ zǐnnaro. Á Ilia yā kè kεna Luda yān kɛkii dɔ̄roo? Kè à gàa kɔ̄n Isarailinɔ̄ yāo Luda kiia, à bè:

³ Dii, aɔ̄ n annabinɔ̄ dède aɔ̄ n gbāgbākiinɔ̄ gbòro. Mámbe ma gɔ̄ mado, ben aɔ̄e ma wεε.

⁴ Luda bè Ilianε diamε? À bè, á gbɛ kè aɔ̄e kúε Baalineroonɔ̄ kūna a pó ũ gɔ̄n bɔ̄rɔ̄ sweeplaa.

⁵ Lemε dɔ̄ aɔ̄ gbɛ kpaaa kè Luda n̄ sε a gbɛkεε guunɔ̄o kpé kuu ai gbāa.

6 Lán à ní sé a gbẽkẽe guu nà, èè kε aõ yâkεna yânzinlo. Tó lenlo, ãndẽ Luda gbẽkẽe égõ gbẽkẽe ũro.

7 Dian gwee? Isarailinɔ e yã kẽ wèe wεtεe ero, mɔde aõ gbẽ kẽ Luda ní sénɔo è. Aõ gbẽ kẽ aõ ḡnɔo nòsε tāta,

8 lán à kẽna Luda yãn nà wà bẽ:
Luda iwesaa kpàńzi,
ben aõ wéε e guu ero,

aõ swã e yã maro ai kõn a gbàao.

9 Dauda bẽ dɔ:
Aõ z̄ibaakεna gõníne takutεe ũ à ní kũ,
à gõníne gènsikii ũ le à yã lúñne.

10 Aõ wéε sisi le aštōn guu ero,
aõ wó ḡj kokona gurɔ píngi.

11 Ma bẽ yó! Kẽ Isarailinɔ ḡen sì, aõ lèe mámmann yó? Lenlo fá! Aõ taarinɔ yânzin Luda borí pãndenɔ mì sìzi, le Isarailinɔ nòsegõaanɔ kpáñyo yânzi.

12 Lán aõ taarinɔ bé à tò anduna kaarana è nà, bensõ aõ funa bé à tò borí pãndenɔ kaarana è, weé ní lé papana yã o dɔ?

Borí pãndenɔ mìsina

13 Mée yã oo a borí pãndenɔne sa. Lán má dε z̄iri ũ borí pãndenɔ kiia nà, mεè ũ dã ma z̄irike yã musu,

14 le mà a z̄inda boriiñɔ nòsε fee aõ nòsegõaanɔ kpá mà ní gbẽkenɔ mì sí.

15 Zaake Luda gina Isarailinɔzi bé à tò anduna kèo nna, tó à èara à ní sì dɔ, beeé égõ dε diamε? Beeé égõ dε wèndi ũ gènɔne.

16 Tó wà pó dufu dàε, à kpaaa ḡò aubarika pó ũmε. Tó lí kãsãa dε Luda pó ũ, à gâñɔo dε à pó ũmε se.

17 Luda kù lí yāpura gà ken̄ zòzō, ben à mmɔn kè n̄ de kùtē lí ūu pè à gbèn, le ñgō kuu kōn kù lí maaa kāsā gbāaao.

18 Ñton kya ká kù lí yāpura gà kè à zòzōnōnlo. N̄ ke dia née īa dāa? Ñ kuu lí kāsāa yānzime, èe ke lí kāsāa bé à kuu n̄ yānziro.

19 Né be, à lígā pìnc zòzō le à n̄ pé n̄ gbèn yānzime.

20 Lemē, mōde à n̄ zòzō kè aɔ̄e a náane kero yānzi. Mmɔn sō, n̄ zekii è kè née Luda náane kεe yānzi. Ñton wada kero. Ñ làakari kε!

21 Lán Ludaa e gí kù lí yāpura gān̄ zòzōziro nà, eé gí n̄ zōzi sero.

22 Ñ gwa lán Ludaa maa nà bensō à pāsī. À pāsī kōn gbē kè aɔ̄ fùan̄, ben à maanne, tó n̄ ze kōn à maakenao. Tó lenlo, eé n̄ zōme se.

23 Tó Isarailin̄ n̄ ludanaanekesai tò, eé εara à n̄ pé n̄ gbèmmē, zaakē à n̄ pena n̄ gbèn gbāa vī.

24 Tó Luda n̄ zō kùtē lía à n̄ pe kù lí yāpuraa lán wè kero nà, kù lí gà yāpuraan̄ εara à pena n̄ zīnda lía zé vī de beeelaroo?

Isarailin̄ misina zāa

25 Ma gbēn̄, má yezi àgō asiiyā kékii dō, le a wéé tóngō sia à a zīnda die ñadārino ūro yānzi. Isarailili kpaaan̄ swāgbāa kù gĩ ai borí pānden̄ gēna kpata kè bò Luda kiia guu lé gō ká.

26 Beeee gbēra Luda é Isarailin̄ mì sí n̄ píngi lán à kēna Luda yān nà kè wà bē:

Misiri é bò Zayon,

eé Yakubu borin̄ kē ludadōsaia.

27 Ma bà kuunańyo yān gwe gurū kè mé n̄ durunn̄ kēńne.

²⁸ Baaru nnaa pì yã musu aõõ dë Luda ibeeno ù a yänzi. Luda gbëno sena yã musu aõõ dë Luda yenzideeno ù aõ dezino yänzi.

²⁹ Zaake ludangbaano kõn gbë kë à n̄ sísi à n̄ sén̄ è sí liero.

³⁰ A bori păndeno ée Luda yã ma yäro. Tia sa Luda sùu kèao kë Isarailinco e à yã maro yänzi.

³¹ Len Isarailinco gí Luda yã mazi l̄ tia, l̄ Luda e à sùu kèao, gbasa à sùu keñyo.

³² Luda yämasai kpà gbë sânda píngizi, l̄ à e à sùu keñyo n̄ píngi yänzime.

Luda sáabukpana

³³ Luda ñndõ kõn a dõnao bítakee kà zâ fá.

Gbëke é fõ à bø yã kë à zéo asiaro,
weé fõ wà à dòrø dõro.

³⁴ Dé bé à Dii nòsé dõ?

Dé bé à yã dàne à lédammari ûu?

³⁵ Dé fia bé à dø Ludaa kë eé bone?

³⁶ Pó píngi bò à kiiame,
aõõ kuu kõn à gbääao,
bensõ aõõ kuu à pô ù.

Wàgõ à tó bco gurø píngi. Aami.

12

Zikëna Ludanę

¹ Beee yänzi ma gbëno, lán Luda wa wënda dò l̄ nà, ma wée kèawa à a zïnda kpáa sa'opø bëe seesai kë è káne ù. Àmbe a dõnzikëna a zéa ù.

² Àton té anduna tiaa kë tuubaziro. À tó Luda a dà lië, a làakari e à gõ dufu, l̄ à e à à poyezi dõ, yã kë maa, ben à nna, ben à papana.

³ Gbaa kè Lудаа dàmε yānzin mée oo a pínginezi, àton a zǐnda maa bo de a maa lélaro. A baade a zǐnda die a yāpura lén lán Luda à gbà zé à a náane ke nà.

⁴ Gbëntee mè mèn doo guunç vĩ pari, aõ baade kõn a zǐome.

⁵ Leme, baa kõn wa parikεeo, wa mè dñnkõ Kirisi guumε, mègu daanɔn wa ũ.

⁶ Wa gbaa bò doodo kõne lán Lудаа dàwe nà a gbékεe guu. Tó annabikεyā'ona gbaan ñ vĩ, ñ ke n ludanaanεkēna lén.

⁷ Tó zìrikεemε, ñ ke. Tó yādannenamε, ñ dańne.

⁸ Tó lédammanamε, ñ daríma. Tó gbadanamε, ñ da aaga. Tó dɔn'aedekεemε, ñ ke kõn aňao. Tó wëndadõnnenamε, ñ dõńne kõn pɔnnaaao.

⁹ À kõ sìo yenzi gõ mɔnafiki sai. À kpεe li à zaaanε, à zε kõn à maaao.

¹⁰ Àgõ nna kõo kõ gbënc ũ. Àgõ wãa kõn bëelikõnenao.

¹¹ Àgõ aňa vĩ mεa sai, a mè gõ wãa Dii zǐ guu.

¹² À pɔnnaa ke yā kè a wéé dɔzi yā musu. À mēna fɔ nawẽakēna guu. À mè kpá aduakēnaa.

¹³ À dɔnle ke Luda gbë kè pó e kësäämmanɔnε. Àgae nibɔ ke.

¹⁴ À sa maaa o a wéetämmarinɔnε. À sa maaa ońne, àton ñ káro.

¹⁵ À pɔnnaa ke kõn pɔnnakerinɔ. À óo dɔ kõn ɔɔdɔrino.

¹⁶ Àgõ kú kõo nna. Àton a zǐnda sé lezíro. À gbënnna kpá kõn takaaasideenɔ. Àton a zǐnda die yādɔrino ũro.

¹⁷ Àton yā zaaa fia bo kõn à zaaaoro. Àgae yā kè maa baade píngine ke.

18 Tó eé sí ke, tó á à zé vĩ, àgō nna kōn gbē sānda píngio.

19 Ma gbē yenzideenɔ, àton gẽe bo gbēaro, à à tó kōn Ludao. À kēna Luda yān wà bē:
Dii bē, ambe é gẽe boómma,
ambe é fia boómma.

20 Tó nɔaa e n ibee deε, n póblee kpáa. Tó ímiime sõ, n à gba í. Tó n kē le, née à oo kaanε a lémmε.

21 Nton tó yā zaaa zì blemmaro. N zì blea kōn à maaao.

13

Misiena bùsu gbāadeenɔne

1 Baade píngi mì siε bùsu gbāadeenɔne, zaake iko kee kuu Luda lé saero. Luda bé à gbāadee kē aɔ̄ kuunɔ dìe n píngi.

2 Beee yānzi gbē kē bò gbāade yā kpεε, adee bò Luda yādiεna kpεεmε. Gbē kē bò n kpεεnɔ n zǐnda dà yāmmε.

3 Èe ke maakεrinɔ bé wè vĩa ke kpatablerinɔnero, sé zaakεrinɔ. Tó n yezi gbāadeenɔ vĩa dadanziro, n yā maaa ke, eé n sáabu kpá.

4 Gbāadee né Luda zǐkerimε n aafia yānzi. Tó n yā zaaa kē sõ, n vĩa kεnε, zaake à fεeda logona pānlo. Luda zǐkerimε, è gẽe bone zaakεria.

5 Beee yānzi à maa à mì siεnε. Èe ke wéetāmma yānzi adonlo, a laasuu yānzimε dɔ.

6 Beee yānzin eè be'ɔɔ kpázi dɔ, zaake gbāadeenɔ né Luda zǐkerinɔmε, aɔ̄e zii pì kεnεmε.

7 À baade fia boñne píngi. À be'ɔɔ kpá à sìria, à a laaanɔ takada sí dɔ. À mì siε gbē kē de à mì siεnεnε. À gbē kē de à à yā da yā da.

Guroo kà kii, wàgô yekôzzi

⁸ Àton gbëke fĩa séro, sé yekôzina fĩa baasiro. Gbë kë ye a gbëdaaazi, Luda doka pèkôrēame.

⁹ Wà bë ñton zina kero, ñton gbë dero, ñton kpai oro, ñton gbë pô ni dero. Yã pînô kõn yâdiêna pânde kë aô kuuno píngi kú yâ kékii guumë wà bë: Ngô ye n gbëdaaazi lán n zînda wëndi bà.

¹⁰ Yenzi è tó gbë yâ zaaa kë a gbëdaaanero. Yenzin Luda doka papana ū.

¹¹ À ke le, zaake á guroo kë wá kúa kë dô. A vuna iin guroo kà, zaake wa misina kii tia de guroo kë wa Yesu náane këla.

¹² Guu sì à kà zâ, gudona kà kii. Wà mì kë gusia yânna wà gupura gôkëbôno sée.

¹³ Wàgô kú wa dòrœa fâantë gbëno ū faasai kôkô kõn wëdënao sai, pâpâkena kõn wísaiyão sai, leokpakôa kõn zanguo sai.

¹⁴ À Dii Yesu Kirisi zékpae së. Àton tó a dà zii dñare ae à à nidëna kero.

14

Kô taari'ena

¹ À gbë kë busë ludanaanëkena guu dië yâkete sai.

² Gbëkeno ludanaanëkena è pôke tè boro, ben gbë kë aô ludanaanëkena busanano è nòbô sóro.

³ Gbë kë è pô píngi ble tón kya ká gbë kë è pô píngi bleroonlo, bensô gbë kë è pô píngi bleroo tón gbë kë è pô píngi blee taari ero, zaake Luda à sime.

⁴ Dén n ū kë néé danô zîkéri taari ee? Tó à fô ke à fûan yoo, à Dii yân gwe. Eé fô, zaake Dii gbâaa é tó à fô.

5 Gbẽkeno sì kè gurō kenō nna dε à kenɔla, gbẽ pāndeno sì kè gurō píngi sáamε. Baade laasuu gɔ̄ dɔ̄nkɔ̄ kɔ̄n yã kè à zèoo.

6 Gbẽ kè è guroo bɔ̄ è bɔ̄ Dii yānzimε. Gbẽ kè è pó píngi blee è ble kɔ̄n Dii gbāaaomε à Luda sáabu kpá. Gbẽ kè è pó tε è tε Dii yānzimε à Luda sáabu kpá.

7 Gbẽke ègɔ̄ kuu a zǐnda yānziro, gbẽke è ga a zǐnda yānziro.

8 Tó wá kuu, wá kuu Dii pó ūmε, tó wa ga, wa ga Dii pó ūmε. Wá kuun yoo, wa gan yoo, wá dε Dii pó ūmε.

9 Zaake Kirisi gà à fɛε, le àgɔ̄ de ḡewāadeenɔ̄ kɔ̄n gbẽ bẽenɔ̄ Dii ūmε.

10 Kè née n gbẽndoo taari ee sɔ̄ né? Mmɔ̄n sɔ̄, à kè dia née kya kaa n gbẽndoон sɔ̄? Luda égɔ̄ v̄εna a tintia, wa píngi wé bɔ̄ wà ze à ae,

11 lán à kẽna Luda yān nà Dii bë:

Kɔ̄n ma kuunao, baade píngi é kúemε,
gbẽ sānda píngi é ma ludakεe dɔ̄.

12 Len baade é a zǐnda yã tɔ̄kẽ Ludane le.

Àton yã kè eé tó a gbẽndoo fuu kero

13 Beee yānzi wàton kɔ̄ taari e dɔ̄ro. Kè dε à kɔ̄ taari e, à zeo kè é yã kè eé tó a gbẽndoo fuu kero.

14 Dii Yesu guu má dɔ̄ sānsān kè póble ke ègɔ̄ gbāsī a zǐndaro. Mɔ̄de tó gbẽ dìe kè pó gbāsī, ben ègɔ̄ gbāsīne.

15 Tó n n gbẽndoo nòse yàkanε pó kè n blè yānzi, n yenzi vñero. Póblee kè n blè yānzi n̄ton gbẽ kè Kirisi gà à yānzi kaatεro.

16 Àton tó wà kya káare pó kè á è à maanlo,

¹⁷ zaake kpata kè bò Luda kiia né póblena kōn íminao yānlo. Yākena a zéa kōn aafiao kōn pōnnaa kè Luda Nini è iínneo yām.

¹⁸ Gbē kè èe dō Kirisizi lán beee bà yā è ká Ludanε, bensō gbēntee è à sáabu kpá.

¹⁹ Beee yānzi wàgæ kō aafia wete wàgō kō seε lezī.

²⁰ Ñton Luda zii yaka póblee yānziro. Póble píngi maame, mōde pó kè eé tó n gbēndoo fuu blena maaro.

²¹ Nòbɔsonan yoo, wēminan yoo, yā kè eé tó n gbēndoo fu píngi, à maa ñ tēme.

²² Pó kè ñ náane kè, ñ tó à gōnne kōn Ludao. Aubarikadeen gbē kè èe a zīnda taari e kōn pó kè à zèoroo ū.

²³ Tó gbē e seka kεe póblee kè èe bleea sō, à a zīnda dà yāmme, kè èe kō sé kōn à ludanaanekēnaoro yānzi. Yā kè èe kō sé kōn gbē ludanaanekēnaoro né durumme.

15

Wàgō yekɔzi wéedɔna Ludazi guu

¹ Wamɔwa kè wá gbāa ludanaanekēna guun, séde wà gbē kè aɔ gbāaroon sé lezī aɔ gbāasaikeε guu. Wàtongae wa pɔyezi kero.

² Wa baade gae yā kè eé ke a gbēdaaanε nnaa kε à bɔna maaa yānzi kōn à kāsāpεenao.

³ Zaake Kirisi e a zīnda pɔyezi kero. À kēna Luda yān wà bē, gbēn dōkēna Ludao gōnε.

⁴ Yā kè wà kè yā píngi, wà kè lédanawaa yānzime. Luda yā pì è wa gba mēna, è wa gba swē le wàgō tāmaa vī.

⁵ Luda kè è ní gba mèna à ní gba swè tó àgɔ̄ nòsedɔ̄nkɔ̄ vĩ kɔ̄o lán Kirisi Yesu pó bà,

⁶ le à Luda wa Dii Yesu Kirisi De tó bɔ̄ kɔ̄n nòsε dɔ̄nkɔ̄o kɔ̄n lèdoleo.

⁷ A kɔ̄ sí lán Kirisi a si nà Luda tóbɔ̄na yānzi.

⁸ Mée ooare, Kirisi gɔ̄ zìri ū Yudanɔ̄ne, le à lé kè Luda a gbɛ̄ aɔ̄ dezinɔ̄ne papa, aɔ̄gɔ̄ dɔ̄ kè Luda náane vĩ,

⁹ le borí pāndenɔ̄ Luda tó bɔ̄ à sùu yānzi lán à kēna Luda yān nà wà bè:

Beee yānzi mé n sáabu kpá boríinɔ̄ té,
mé n tó kpá.

¹⁰ Wà bè dɔ̄:

Boríinɔ̄, à pɔ̄nnaa ke kɔ̄n Luda gbénɔ̄.

¹¹ Wà bè dɔ̄:

Amoa borí píngi à Dii tó kpá,
amoa bùsu píngi gbénɔ̄ à à táaki lé.

¹² Isaya bè dɔ̄:

Yésse kāsāa é píto pá,
eé fée à kí ble borí pāndenɔ̄ne,
aɔ̄égɔ̄ wéé dɔ̄zi.

¹³ Luda kè gbɛ̄ píngi wéé dɔ̄zi tó pɔ̄nnaa pèkɔ̄reawa kɔ̄n aafiao a náane kè éé kεε yānzi,
le a wéé dɔ̄zina kaara kɔ̄n à Ninii gbāaao.

Pɔ̄lu zìkèna Ludanε

¹⁴ Ma gbénɔ̄, má dɔ̄ sānsān kè maakεε pèkɔ̄reawa,
á yā píngi dɔ̄ wásawasa, é fɔ̄ à lé dakɔ̄a.

¹⁵ Ma takada kè kēna guu ma yākenɔ̄ kè kōn kùgbāaao diena, le àgɔ̄ dɔ̄agu yānzi, zaakε Luda ma gba zé

¹⁶ ma gɔ̄ Kirisi Yesu zìkeri ū borí pāndenɔ̄ne. Mée baaru nnaa kè bò Luda kiia kpaañne, le aɔ̄ kuuna

gō adona Luda Nini gāzī, aō gō Ludanε sa'obo kē è kēnε ū.

¹⁷ Kuuna Kirisi Yesu guu mée īa dāa zī kē mée kēe Ludanε yā musu.

¹⁸ Zaake má yāke ona vīro, tō èe kē yā kē Kirisi kē ma kiia baasiro. À tō borí pāndenō Luda yā mà ma yā'ona kōn ma yākenao gāzī

¹⁹ kōn sēedanō kōn dabudabuyānō gbāaaao kōn Luda Nini gbāaaao. Bōna Yerusalēmu ma ligā wētē kōn wētēo ai Ilirikumu bùsun, ma Kirisi baaru kpàakpa kē papana.

²⁰ Mēègō yezi mà baaru nnāa pì kpá guu kē wēe Kirisi yā man zikiro, lē màton bú ba gbē pānde pō gbēnlo yānzi.

²¹ Lán à kēna Luda yān nà wà bē:
Gbē kē wēe à yā oñne yāroonō wēe é kē,
gbē kē añōe à baaru ma yāroonō é dōrō dō.

²² Yā kē ègō kpaa ma mōna a kiianε gēn baaagōn gwe.

²³ À kà wē ūgbangba kē mēègō yezi mà mó a gwa.
Tia sa lán yākee e gōmē bùsu kēkiinō guu dōro nà,

²⁴ má tāmaa vī wà wēe sikōlē sa ma gana Sapaini bùsun guu. Tó ma gurɔplaa kēao kōn pōnnaaao, é zé kēmē gana gwe.

²⁵ Tia la mée gaa kōn dōnleo Luda gbēnōnē Yerusalēmu,

²⁶ zaake gbē kē añō kú Masedonia kōn Girisino zēo wà Luda gbē takaasidee kē añō kú Yerusalēmuno kámasa kē.

²⁷ Aō zēo, mōde tiasimē, zaake lán Yudanō Luda auziki lì borí pāndenōzi nà, à maa borí pāndenō ní anduna auziki li Yudanōzi se.

28 Tó ma gbaa pì nàńne n̄ ɔz̄i ma yāa, ma gana Sapaini guu mé bɔe a kiia.

29 Má d̄s k̄ tó mé mó a kiia, mé móare Kirisi aubarikao papanamē.

30 Ma gbēn̄o, ma naare wa Dii Yesu Kirisizi k̄n yenzi k̄ Luda Nini è kpáńmao, à f̄ee à ze à Luda wée k̄m̄ao,

31 l̄e à ma b̄o Yudea Yesusaideen̄o ɔz̄i, l̄e z̄i k̄ mé k̄ Yerusalem Luda gbēn̄o té keńne nna,

32 gbasa mà a le k̄n p̄onaaao, tó Ludaa wè, mé mó kámma bo a kiia.

33 Luda Aafiade ḡo kúao a píngi. Aami!

16

Ìkpammanा

1 M̄éε wa d̄are Febe, K̄enkereá s̄osi d̄onl̄eri naaare a ɔz̄i.

2 À à sí Dii guu, lán à maa Luda gbēn̄o k̄ k̄o nà. À d̄oál̄e k̄n p̄o k̄ à yezi a kiiao píngi, zaake à d̄o gbēn̄ole pari k̄n mapio se.

3 À ì kpá Pirisila k̄n Akilaoa. Ma z̄ik̄eri daanom̄e Kirisi Yesu z̄i guu.

4 A᷑ sì wà n̄ z̄inda da kari guu ma yānzi. Èe k̄ mámbe madoro, bori p̄ande s̄osin̄o gbēn̄o e n̄ sáabu kpaa píngi d̄o.

5 À ì kpá s̄osi gbē k̄ a᷑éḡo k̄ kaak̄o a᷑ b̄ee guun̄a.

À ì kpá ma gbē yenzide Epenetua, àm̄o k̄ à Kirisi náan̄e k̄ Asia bùsun káaku.

6 À ì kpá Mariamaa, àm̄o k̄ z̄i k̄are maam̄aa.

7 À ì kpá Andar̄nikua k̄n Yuniao. Ma bori daa k̄ wà wa da kpésiaan ledoonom̄e. A᷑ tó b̄o Luda z̄irin̄o té bens̄ a᷑ kú Kirisi guu ma ã.

8 À ì kpá Ampliatu kè dε ma gbε yenzidee ū Dii guua.

9 À ì kpá Ubanu kè dε wa zīkeri daa ū Kirisi zī guua kōn ma gbε yenzide Satakio.

10 À ì kpá Apεlε kè à zεna gbāa Kirisi guua.

À ì kpá Arisitobulu bεdeenɔa.

11 À ì kpá ma Yuda daa Hεrɔdiɔa.

À ì kpá Nasisu bεdee kè aɔ̄ kú Dii guunɔa.

12 À ì kpá Tirifεnaa kōn Tirifosao. Nɔgbε pìno è zī kε Diinε maamaa.

À ì kpá Pεsia. Nɔgbε yenzidee pì zī kε Diinε maamaa.

13 À ì kpá Rufu kè bò ado Dii zī guua kōn à da kε mεé gwaa ma da ūuo.

14 À ì kpá Asinkiritua kōn Flεgɔo kōn Emesio kōn Patarobao kōn Emasio kōn n̄ Yesude daa kε aɔ̄ kú lεdoonɔ n̄ píngi.

15 À ì kpá Filɔlgua kōn Yuliao kōn Nεreuo kōn à dāreo kōn Olimpao kōn Luda gbε kε aɔ̄ kú lεdoonɔ n̄ píngi.

16 À ì kpákɔa kōn Luda gbεnɔ lεpεmmanao. Kirisi sɔ̄sinɔ ì kpàawa n̄ píngi.

Lézamma

17 Ma gbεnɔ, mεé ooare à làakari ke gbε kε aɔ̄ bò yā kε á dàda kpeenɔzi. Aɔ̄e gbεnɔ kεkɔa wà gbεnɔ sāsā. À kεm̄ma,

18 zaake gbε beeetakano è dɔ wa Dii Kirisiziro, sé n̄ gbεe yā. Aɔ̄e taarisaideenɔ sāsā kōn lénnaao kōn yādɔo.

19 Baade píngi a mìsiena Diinε baaru mà. Mέé pɔ̄nnaa kεe a yā musu. Má yezi àgɔ à maa ɔndɔ v̄i àgɔ taarisaideenɔ ū à zaaa musu.

20 Luda Aafiade é Setān dúgu z̄ a gbá ḡiz̄ tia. Wa Dii Yesu gb̄ek̄ee keare.

21 Ma z̄ik̄eri daa Tim̄oti k̄n ma borí daano Lusiu k̄n Yas̄o k̄n Sosipatao ì kpàawa.

22 Mam̄ma T̄etiū k̄e ma takada k̄e k̄e ì kpàawa Dii guu.

23-24 Ma b̄edee Gayusi k̄e s̄osi gb̄en̄o è kak̄ja à b̄ee ì kpàawa. Wéte oo'utéri Erasatu ì kpàawa k̄n wa gb̄endo Kaatuo.

Luda t̄s̄b̄ona

25 Tia sa Luda é f̄ñ à a gba gbâa k̄n Yesu Kirisi baaru nnaa k̄e méé kpaaao, lán asiyyâ k̄e utena zaa tontori k̄e wà b̄iameeo de nà.

26 Luda k̄e èḡo kuu gur̄o píngi dìe wà yâ k̄e k̄ena annabino takadano guu pì b̄o gupuraaa sa, le borí píngi e à d̄o aõ Luda náane ke aõ ḡo à yâmarin̄o ũ.

27 Wà Luda mèn do ɔnd̄de tó b̄o Yesu Kirisi gâz̄i ai gur̄o píngi! Aami.

**Luda yã takada kõn Bokobaru yão
The New Testament and portions of the Old Testament
in the Bokobaru language of Nigeria**

copyright © 2005 SIM International

Language: Bokobaru

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

c31548a1-5316-53c2-be42-674e0e4c5ae5